Evropski parlament
2019-2024

Odbor za kulturo in izobraževanje

2023/2018(INI)

13.7.2023

OSNUTEK POROČILA

o izvajanju programa Evropske solidarnostne enote za obdobje 2021–2027
(2023/2018(INI))

Odbor za kulturo in izobraževanje

Poročevalka: Michaela Šojdrová

Pripravljavka mnenja pridruženega odbora v skladu s členom 57 Poslovnika:
Beata Kempa, Odbor za razvoj

VSEBINA

Stran

OBRAZLOŽITEV – POVZETEK DEJSTEV IN UGOTOVITEV 3

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....12

PRILOGA: SEZNAM SUBJEKTOV ALI OSEB, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJELA PRISPEVEK 17

OBRAZLOŽITEV – POVZETEK DEJSTEV IN UGOTOVITEV

1. Uvod

V tem poročilu je obravnavno izvajanje programa Evropske solidarnostne enote v sedanjem večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027, pri čemer poročilo zajema leta od 2021 do 2023. Program Evropske solidarnostne enote je nasledil program evropske prostovoljne službe, ki je bil do leta 2018 del programa Erasmus+. Nato se je v triletnem pilotnem obdobju 2018–2020 izvajal kot Evropska solidarnostna enota.

Kot sedanji samostojni program je to vodilni program EU za prostovoljstvo. Zagotavlja enotno vstopno točko za prostovoljske aktivnosti za mlade po vsej EU in zunaj nje ter pomeni bogato izkušnjo v okviru neformalnega in priložnostnega učenja.

Iz programa, ki je bil namenjen le učni mobilnosti prostovoljcev, se je razvil v program, ki se osredotoča na solidarnost in vpliv na skupnost. Navsezadnje je prostovoljstvo izraz solidarnosti, pri čemer zagotavlja jasne koristi za družbo, državljansko udeležbo in aktivno državljanstvo, hkrati pa pomeni tudi priložnost za udeležence, da razvijejo ustrezne spretnosti in kompetence.

Tako tudi Uredba (EU) 2021/888 določa, da je program *„zasnovan za odpiranje novih priložnosti za mlade za opravljanje prostovoljskih aktivnosti na področjih, povezanih s solidarnostjo, ter oblikovanje in razvoj solidarnostnih projektov na lastno pobudo. Te priložnosti prispevajo k izboljšanju osebnega, izobraževalnega, družbenega, državljanskega in poklicnega razvoja mladih.“*

V tem poročilu je obravnavano tekoče izvajanje ciljev in aktivnosti programa, pri čemer so izpostavljeni uspehi in morebitne vrzeli pri zagotavljanju solidarnostnih priložnosti za mlade.

Poročevalka je v okviru priprave poročila o izvajanju 23. maja 2023 organizirala srečanje deležnikov. Povratne informacije je skupno posredovalo 11 deležnikov, vključno z nacionalnimi agencijami, mednarodnimi organizacijami in nevladnimi organizacijami. Poleg informacij s srečanja je poročevalka pridobila več pisnih izjav drugih organizacij, vključenih v program.

Za oceno zgodnjega izvajanja programa je uporabila tudi študijo službe Evropskega parlamenta za raziskave (v nadaljnjem besedilu: študija EPRS) in študijo, ki jo je naročil Tematski sektor za strukturno in kohezijsko politiko (v nadaljnjem besedilu: študija).

2. Ozadje izvajanja programa

Zaradi poznega sprejetja večletnega finančnega okvira 2021–2027 in uredbe o vzpostavitvi programa Evropska solidarnostna enota maja 2021 je prišlo do zamude pri izvajanju, saj številne organizacije poleti 2021 niso mogle predložiti predloga projekta. Prav tako so številne organizacije zaradi pandemije covida-19 projekte iz let 2019 in 2020 prestavile na leto 2021.

Kriza zaradi covida-19 je dejansko prizadela mobilnostni vidik programa, zato so bile nekatere aktivnosti preusmerjene v spletno okolje, številne napotitve pa je bilo treba

odpovedati.

Dodana vrednost in odpornost programa sta se pokazali na začetku leta 2022, ko je Rusija začela vojaško agresijo proti Ukrajini, in ob posledičnem pritoku beguncev, ki bežijo zaradi vojne. Aktivnosti v okviru programov Evropska solidarnostna enota in Erasmus+ so se lahko preusmerile v podporo ljudem, preseljenim iz Ukrajine. Evropska solidarnostna enota je uvedla posebno prednostno nalogo politike za prispevanje k pomoči/podpori ukrajinskim beguncem. Tako je bilo mogoče obseg tekočih projektov Evropske solidarnostne enote (projekti prostovoljstva in solidarnostni projekti) in njihove prostovoljske aktivnosti prilagoditi temu cilju. Poleg tega so bili v številnih podprtih projektih obravnavani tudi različni ekstremni vremenski dogodki in naravne nesreče v letu 2021 in pozneje.

Kljub oviram se je izkazalo, da je program Evropske solidarnostne enote edinstvena priložnost za evropsko solidarnost in orodje za izgradnjo skupnosti, saj se je veliko prostovoljcev pridružilo prostovoljnim aktivnostim, povezanim s pandemijo ali pomočjo ukrajinskim beguncem. To le potrjuje, da je Evropska solidarnostna enota resnično evropski program, ki omogoča spoprijemanje z aktualnimi izzivi in krizami.

3. Cilji in aktivnosti

Splošni cilj programa je spodbujati udejstvovanje mladih in organizacij v dostopnih in visokokakovostnih solidarnostnih aktivnostih, predvsem prostovoljstvu, da se okrepijo kohezija, solidarnost, demokracija, evropska identiteta in aktivno državljanstvo v Uniji in zunaj nje z reševanjem družbenih in humanitarnih izzivov na terenu, pri čemer se poseben poudarek namenja spodbujanju trajnostnega razvoja, socialnega vključevanja in enakih možnosti.

Specifični cilj programa je mladim, tudi tistim z manj priložnostmi, zagotoviti lahko dostopne možnosti za udejstvovanje v solidarnostnih aktivnostih, ki spodbujajo pozitivne družbene spremembe v Uniji in zunaj nje, pri čemer lahko nadgrajujejo in ustrezno vrednotijo svoje kompetence ter se lažje udejstvujejo v vlogi aktivnih državljanov.

V ta namen program uvaja dva sklopa ukrepov:
(a) sklop „sodelovanje mladih v solidarnostnih aktivnostih“ in
(b) sklop „sodelovanje mladih v solidarnostnih aktivnostih, povezanih s humanitarno pomočjo“ (Evropska prostovoljska enota za humanitarno pomoč).

Ukrepi v okviru prvega sklopa vključujejo prostovoljstvo, tudi skupinsko prostovoljstvo na bolj prednostnih področjih, in solidarnostne projekte. Ukrepi, ki so skupni obema sklopoma, so aktivnosti mreženja ter ukrepi za zagotavljanje kakovosti in podporni ukrepi.

Za drugi sklop je pristojen Odbor Evropskega parlamenta za razvoj, ki je o tem objavil mnenje.

V tem poročilu je opisano, kako se dosegajo cilji in izvajajo aktivnosti. Ocena izvajanja temelji na primerjavi ciljev programa in doseženih rezultatov, pri čemer so uporabljeni kvantitativni in kvalitativni kazalniki. Ti kazalniki vključujejo uradne podatke, ki jih je zagotovila Evropska komisija, zlasti GD za izobraževanje, mladino, šport in kulturo ter GD za proračun, rezultate študij ter ocene in povratne informacije različnih deležnikov.

4. Solidarnostne aktivnosti

V skladu z izjavo GD za proračun o smotrnosti programa, ki zajema obdobje do 31. januarja 2023, je predvideno, da se med letoma 2021 in 2027 v okviru programa zagotovijo priložnosti za vsaj 185 755 mladih. Vendar je to popravljena številka, saj je bilo ob začetku programa leta 2020 število priložnosti ocenjenih na 270 000. V prvih dveh letih je zanimanje izrazilo skoraj 330 000 mladih. Kljub začetnim zapletom in krizam, ki so jim sledile, se je v letih 2021 in 2022 v program vključilo več kot 42 903 mladih od skoraj 80 000 prijavljenih. Zanimanje mladih za program je veliko in se še povečuje.

Približno 85 % priložnosti za prostovoljstvo v okviru Evropske solidarnostne enote je namenjenih dolgoročnim aktivnostim. Prvotno je bilo ocenjeno, da bo 65 % priložnosti namenjenih dolgoročnim, 35 % pa kratkoročnim aktivnostim. Za dolgoročne aktivnosti je potrebnih več virov. To je skupaj z inflacijo in visoko stopnjo vključenosti mladih z manj priložnostmi razlog za sorazmerno manjše število udeležencev v kratkoročnih aktivnostih glede na prvotno napoved.

Ta situacija in drugi vidiki programa v zvezi s posameznimi programskimi aktivnostmi, prepoznavnostjo in izvrševanjem proračuna so obravnavani v naslednji delih poročila. Vsak del vključuje opisni pregled dosežkov in izzivov, ki jih je treba obravnavati.

4.1. Prostovoljstvo

Ta dejavnost ostaja najbolj priljubljena med vložniki, saj so bila v letih 2021 in 2022 finančna sredstva dodeljena 27 507 udeležencem.

Ena od glavnih prednostnih nalog politike je vključevanje mladih z manj priložnostmi. Komisija je leta 2021 sprejela izvedbeni akt, da bi dosegla bolj vključujoče in raznoliko sodelovanje v programih Evropska solidarnostna enota in Erasmus+ v obdobju 2021–2027. Z izvedbenim sklepom (EU) 2021/1877 naj bi bilo več ljudem omogočeno prostovoljno delo v državi prebivališča ali drugi državi, tako da bi se vzpostavljal stik s čedalje več posamezniki z manj priložnostmi.

Skupno je v projektih, ki so jim bila dodeljena sredstva v okviru razpisov za leti 2021 in 2022, sodelovalo 14 060 udeležencev z manj priložnostmi, od tega je bilo individualnih prostovoljcev 8 622, skupinskih oblik prostovoljstva pa 5 438. Te številke presegajo prvotni cilj vključujoče razsežnosti programa in dokazujejo, da je program resnično vključujoč. V letih 2021 in 2022 so mladi z manj priložnostmi predstavljali skupno 35 % udeležencev.

Potrebna so dodatna prizadevanja, da bi program postal še bolj vključujoč, in sicer z upoštevanjem predlogov iz Priporočila Sveta 2022/C 157/01 o mobilnosti mladih prostovoljcev v Evropski uniji.

Mladi lahko sodelujejo v poljubnem številu aktivnosti skupinskega prostovoljstva. Individualno prostovoljstvo pa je omejeno na največ 12 mesecev. Razmisliti je treba o prilagodljivejšem in bolj vključujočem pristopu, na primer o strategiji, pri kateri lahko udeleženci namesto omejitve na le eno dolgoročno mobilnost izbirajo in kombinirajo različne države, teme ali izkušnje. S takim vključujočim pristopom bi omogočili več priložnosti tistim, ki se ne morejo zavezati za daljše časovno obdobje.

Organizacije pošiljateljice (podporne organizacije) so sestavni in temeljni del pripravljalne in nadaljnje faze projektov. V programskem vodniku je njihova vloga opredeljena kot podpiranje, pripravljanje in/ali usposabljanje udeležencev pred odhodom, posredovanje med njimi in njihovimi gostiteljskimi organizacijami in/ali zagotavljanje podpore udeležencem po vrnitvi z njihove aktivnosti ter vodenje in koordinacija projektov.

Z nazivom „podporna organizacija“ vloga in odgovornosti teh organizacij niso jasno opisane. Eden od predlogov je, da bi jih poimenovali „organizacije pošiljateljice“ (kot v prejšnji evropski prostovoljski službi) in da bi njihovo sodelovanje v prostovoljskih dejavnostih postalo obvezno.

Evropska prostovoljska enota za humanitarno pomoč deluje centralizirano in tako sledi drugačni logiki kot decentralizirano prostovoljstvo. Te različne okoliščine povzročajo precejšnjo zmedo med upravičenci. Dobro bi bilo, da bi bile aktivnosti in komunikacija decentraliziranega in centraliziranega prostovoljstva bolje usklajene in koordinirane.

Med drugim je potrebna tudi rešitev za odpravo težav z vizumi za prostovoljce Evropske solidarnostne enote iz držav, ki niso članice schengenskega območja, saj gostiteljske organizacije prostovoljcev ne morejo podpirati pri pridobivanju vizumov. Ta rešitev bi morala vključevati finančno in pravno pomoč pri napotitvah, ki vključujejo državljane tretjih držav, mlade iz programa Erasmus+ in partnerskih držav ter mlade begunce. Ena od možnih rešitev je uvedba posebne kategorije vizumov s hitrim in brezplačnim postopkom za udeležence Evropske solidarnostne enote.

4.2. Solidarnostni projekti

Pri solidarnostnih projektih je bil zabeležen pozitiven trend na vseh štirih prednostnih področjih, ki so: vključevanje in raznolikost, digitalna preobrazba, udeležba v demokratičnem življenju ter varstvo okolja, trajnostni razvoj in podnebni ukrepi. V letu 2021 so bila finančna sredstva dodeljena skupno 1 948 projektom, v letu 2022 pa 1 877 projektom. Skupno število prostovoljcev, ki so jim bila v letih 2021 in 2022 dodeljena sredstva, je 12 548.

Med pandemijo covida-19 so se začeli tudi številni projekti, ki so se na primer osredotočali na najbolj ranljive skupine ali ki so spodbujali uporabo digitalnih orodij. Poleg tega je bilo zabeleženo povečano zanimanje za projekte pomoči ukrajinskim beguncem. Veliko projektov je bilo namenjenih tudi okolju in podnebnim spremembam (397), zelenim spretnostim (267) ter demokraciji in vključujoči demokratični udeležbi (200).

Kljub temu trendu prostovoljci še naprej kažejo manj zanimanja za solidarnostne projekte, pri čemer je tudi ozaveščenost o teh projektih sorazmerno nizka (glej točko 6.1.).

Iz povratnih informacij, ki so jih prejeli deležniki, je tudi razvidno, da je minimalno število udeležencev za solidarnostne projekte, tj. pet oseb, previsoko. To težavo bi lahko odpravili tako, da bi v naslednjem programskem obdobju prag znižali na tri ali štiri osebe. Poleg tega bi se po mnenju več organizacij lahko starostna omejitev za solidarnostne projekte (znotraj države) znižala na 16 let, saj je v primeru mladinskih aktivnosti v okviru programa Erasmus+ starostna omejitev postavljena celo na 13 let.

4.3. Aktivnosti mreženja

Aktivnosti mreženja so podporne aktivnosti, namenjene izboljšanju izvajanja programa v kvalitativnem smislu in vzpostavitvi tesnejših povezav z razvojem politik. Ključni vir za oceno je namenska analiza SALTO, ki zajema obdobje 2020–2022.

Iz informacij odbora za načrtovanje je razvidno, da so načrtovane aktivnosti enakomerno porazdeljene, pri čemer zajemajo program Evropske solidarnostne enote na splošno, podporo kakovosti ter razvoj kakovosti, spretnosti in kompetenc. Nekatere ključne tematske aktivnosti pa so še vedno premalo zastopane, in sicer področje digitalne preobrazbe, podnebnih ukrepov in trajnosti ter udejstvovanja mladih.

Pandemija covida-19 je vplivala predvsem na te aktivnosti, saj se jih je morala večina izvajati prek spleta. Na eni strani je bil prehod uspešen in so s tem povezane aktivnosti postale prilagodljivejše. Na drugi strani so se pri spletnih aktivnostih zaradi načina izvajanja pojavljale težave z ohranjanjem motivacije in predanosti udeležencev. V teh zahtevnih razmerah so uradniki nacionalnih agencij in aktivnosti mreženja vsekakor dokazali svojo prožnost za prilagajanje nepredvidenim izzivom.

4.4. Ukrepi za zagotavljanje kakovosti in podporni ukrepi

Ukrepom za zagotavljanje kakovosti in podpornim ukrepom se namenja velika pozornost, saj zagotavljajo visoko kakovost prostovoljskih aktivnosti in pogojev za udeležence. Ti ukrepi vključujejo predvsem znak kakovosti (znak kakovosti ima 3 987 organizacij), zavarovanje, možnosti učenja jezikov, podporni sistem IT in portal evropske solidarnostne enote.

Uspešna in učinkovita orodja so ključna za izvajanje programa. Za njegovo uspešnost je na splošno treba izboljšati delovanje orodij IT in poenostaviti postopke.

Te ugotovitve so potrjene z izvedeno študijo, v skladu s katero 55 % nacionalnih agencij meni, da orodja IT za postopek predložitve vlog niso uporabniku prijazna. Poleg tega 45 % nacionalnih agencij meni, da orodja IT zapletejo postopek predložitve vlog upravičencev. Podobni deleži so bili zabeleženi tudi v širši skupini deležnikov.

Pri delovanju orodij IT se stalno pojavljajo težave in napake, na primer pri sistemu spletne jezikovne podpore. Ta sistem je pomemben, saj prostovoljcem omogoča pripravo na njihovo potovanje v tujino. Količina in kakovost tečajev sta v primeru nekaterih jezikov nezadostna, pri selitvi sistema na Akademijo EU pa so bile ugotovljene pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti. Tako je le 6,5 % širših deležnikov, ki so izpolnili anketo, menilo, da spletna jezikovna podpora omogoča izboljšanje jezikovnega znanja, več kot 50 % pa jih je menilo, da je to orodje neučinkovito.

Nekateri sistemi, kot je PASS, niso intuitivni in ne vključujejo osnovnih funkcij, kot sta filtriranje in iskanje potencialnih vložnikov; zagotoviti bi bilo treba boljše orodje za razvrščanje in filtriranje, da se organizacijam omogoči izbiranje kandidatov. Tudi pri modulu upravičenca se pojavljajo tehnične težave, kot je omejen dostop do poročil udeležencev.

V zvezi z novim znakom kakovosti so še vedno potrebne nekatere poenostavitve, predvsem pri celotnem postopku prejemanja tega znaka. Zlasti bi bilo treba skrajšati in poenostaviti obrazec za vlogo, ki bi moral biti na voljo v vseh jezikih EU. Poleg tega bi organizacijam

ustrezali pogostejši roki in krajši čas za ponovno akreditacijo. Potrebnih je več podatkov o tem, ali nekatere organizacije, ki so se prijavile in/ali prejele znak kakovosti v prejšnjem programskem obdobju, pri ponovni prijavi niso bile uspešne.

Poleg tega je ključno, da se priznajo učni izidi (Youthpass) iz izkušnje prostovoljstva. Predlog bi bil, da se te izkušnje zabeležijo tudi v Europassu in da se visokošolske ustanove spodbujajo k podeljevanju kreditnih točk ECTS za prostovoljske izkušnje, kot so izkušnje, pridobljene v okviru Evropske solidarnostne enote. Evropska solidarnostna enota lahko s priznavanjem učnih izidov, kvalifikacij, poklicnih spretnosti in življenjskih veščin učinkovito prispeva k splošnim ciljem evropskega izobraževalnega prostora.

5. Prostovoljstvo na področju humanitarne pomoči

Nekdanji program Prostovoljci EU za humanitarno pomoč je bil vključen v program Evropske solidarnostne enote za obdobje 2021–2027, pri čemer je bila njegova zasnova precej spremenjena, da bi lahko deloval kot ločen sklop, tj. Evropska prostovoljska enota za humanitarno pomoč. Za oceno izvajanja humanitarnega sklopa je pristojen Odbor za razvoj. Program je namenjen mladim v starosti od 18 do 35 let, pri čemer se lahko individualni prostovoljci aktivnosti udeležijo v obdobju od 2 do 12 mesecev, za skupinske oblike prostovoljstva pa je čas udeležbe od 15 do 60 dni. Proračun za leto 2023 znaša 6,8 milijona EUR. Za sklop humanitarne pomoči je bilo do julija 2023 prejetih več kot 59 000 prijav interesa, pri čemer so najbolj zainteresirani mladi v starosti od 18 do 23 let.

Humanitarni sklop je še vedno v začetni fazi izvajanja. Decembra 2022 so bili podpisani sporazumi o nepovratnih sredstvih s prvimi 11 izbranimi konzorciji; marca 2023 so bili na voljo prvi popolnoma usposobljeni prostovoljci, prve napotitve na teren pa so bile izvedene junija 2023. Iz teh razlogov je sklop mogoče le delno oceniti.

Proces usposabljanja prostovoljcev je centraliziran in ga vodi izvajalska agencija (EACEA). Sestavljen je iz treh faz: samoocenjevanja, spletnega usposabljanja prek Akademije EU in petdnevnega usposabljanja v živo. Dodeljevanje mest v procesu usposabljanja ni omejeno na določen časovni okvir, vendar je zaradi nepričakovane količine prejetih vlog zdaj dostop do usposabljanja v živo omogočen le „hitrim vložnikom“. Ker je glede na izraženo zanimanje proračun premajhen, se število mest za usposabljanje v živo omejuje, zaradi česar je treba po spletnem usposabljanju na usposabljanje v živo čakati do 6 mesecev, to pa povzroča zamude pri napotitvah.

Poleg tega sta približno dve tretjini projektov humanitarnega sklopa, izbranih za leto 2023, osredotočeni na razvoj. Enako je bilo že v predhodnem programu, ki ga je upravljal GD za evropsko civilno zaščito in evropske operacije humanitarne pomoči (ECHO). Pri prihodnjih izbirnih postopkih je na področju humanitarnega sklopa potreben bolj uravnotežen pristop.

6. Dodatne ugotovitve in priporočila

6.1. Prepoznavnost

Kot pri vseh novih samostojnih programih EU so bile tudi pri Evropski solidarnostni enoti ugotovljene težave s prepoznavnostjo. Med potencialnimi udeleženci se pojavlja veliko napačnih predstav in vprašanj, ki jih je treba pojasniti. Evropska solidarnostna enota se zamenjuje s programom Erasmus+ in drugimi programi. Poleg tega pogosto niso jasne razlike

med njo in drugimi prostovoljnimi shemami.

Kljub prvotnim pomanjkljivostim pri izvajanju je po programu povpraševalo veliko mladih, predvsem po prostovoljskih aktivnostih, saj se je proračun za te projekte v celoti porabil.

Po dveh letih izvajanja bi se lahko v okviru programa zagotavljala boljša podpora mladim pri njihovih aktivnostih. Povpraševanje je večje po dolgoročnih prostovoljskih aktivnostih, ki so dražje, za kratkoročne aktivnosti (solidarnostni projekti) pa je zanimanja manj.

Izboljšati je treba promocijo in obveščanje o programu in njegovih dodatnih koristih, na primer s ciljno usmerjenimi nacionalnimi kampanjami za promocijo Evropske solidarnostne enote, samostojnega programa in njegovih aktivnosti, kot so prostovoljstvo in solidarnostni projekti, da bi dosegli široko prepoznavnost kot v primeru programa Erasmus+.

Prepoznavnost kratkoročnih aktivnosti bi bilo treba povečati ter jo podpreti v sodelovanju z Evropsko komisijo, nacionalnimi agencijami in prostovoljskimi organizacijami.

Večjo prepoznavnost bi lahko dosegli tako, da bi leto 2025 razglasili za evropsko leto prostovoljcev, kot so predlagali udeleženci Konference o prihodnosti Evrope in različne organizacije. S to pobudo bi se okrepil poudarek na prostovoljstvu, aktivnem državljanskem udejstvovanju in ozaveščanju o programu.

6.2. Proračun

Evropska solidarnostna enota je še vedno nov program. Njen namenski proračun v višini več kot ene milijarde EUR za večletni finančni okvir 2021–2027 je sorazmerno majhen v primerjavi s proračunom programa Erasmus+. Kljub temu je udeležba v programu presegla prvotna pričakovanja, zato je potrebno ustrezno financiranje.

Skupni proračun v višini 1,033 milijarde EUR za obdobje 2021–2027 ima razmeroma linearen profil, ki temelji na pavšalnih zneskih. Največ 20 % proračuna je namenjenega prostovoljstvu znotraj države, sicer pa je njegova okvirna porazdelitev 94 % za prostovoljstvo in solidarnostne projekte ter 6 % za prostovoljstvo v okviru enote za humanitarno pomoč. Ta predvidevanja proračunskih postavk se izpolnjujejo.

V prvih dveh letih se je pri izvrševanju proračuna pojavilo več izzivov, kot so pozno sprejetje pravne podlage za program, pandemija covida-19, ruska vojaška agresija proti Ukrajini in posledično visoke stopnje inflacije v EU.

Skupna zahteva vseh nacionalnih organizacij, prostovoljskih organizacij in drugih deležnikov je bila, da bi se povečali letni proračun ter sredstva za žepnine in druge proračunske izdatke, da bi se zagotovila zadostna finančna sredstva za upravljanje programa.

Glede na študijo je le 30 % nacionalnih agencij zadovoljnih s splošnim proračunom, ki je na voljo v njihovi državi, preostale pa niso niti zadovoljne niti nezadovoljne (20 %) oziroma so nekoliko nezadovoljne (25 %) ali zelo nezadovoljne (25 %). Povratne informacije širše skupine deležnikov so bile precej negativne.

Na podlagi tega bi bil trenutno najbolj nujen ukrep, da se povečajo dodeljena proračunska sredstva za program. Jasno je, da sedanji proračun, ki temelji na pavšalnih zneskih, ni

primeren za zadovoljitev potreb, ki izhajajo iz velikega povpraševanja po dražjih dolgoročnih aktivnostih, naraščajočih cen zaradi inflacije in drugih proračunskih vidikov programa.

V zvezi s tem je bil uveden pregled stroškov na enoto za nepovratna sredstva za leto 2023, kar je zelo dobrodošlo. Vendar je trend pavšalnih stopenj za naslednja leta še vedno težaven. Uvedene pavšalne stopnje ne zadostujejo za organizacijsko podporo in žepnine, zlasti glede na naraščajočo inflacijo.

Iz podatkov, ki so na voljo za prvi dve leti sedanjega programskega obdobja, sta razvidna zelo veliko povpraševanje in 100-odstotna stopnja črpanja, ki je povezana s prevelikim številom prijav. Še celo leto 2022, v katerem so bila zagotovljena dodatna sredstva v višini 3 milijonov EUR za aktivnosti evropskega leta mladih, je bilo zaključeno s 100-odstotnim izvrševanjem proračuna v obveznostih. Prve rezultate o plačilih je mogoče pričakovati konec leta 2023.

Število oseb, ki jih je mogoče podpreti z razpoložljivim proračunom, je manjše od pričakovanega. Razlog za to je predvsem neenakomerna porazdelitev kratkoročnih in dolgoročnih aktivnosti (glej točki 4 in 6.1.), saj kratkoročne aktivnosti (ki trajajo od dva tedna do dva meseca) v povprečju stanejo približno osem- do desetkrat manj kot daljša mobilnost.

Dobro bi bilo, da se imetnikom znaka kakovosti zagotovijo redna finančna sredstva za namene dolgoročnega načrtovanja, saj morajo imeti organizacije finančno varnost, pri čemer bi lahko to na primer zagotovili s fiksnimi obveznostmi ali kvotami skozi več let.

Potrebnih je več podatkov o trenutni zgornji meji finančnih sredstev, ki jih organizacije prejmejo za stroške koordinacije. Deležniki so pozvali k zvišanju trenutne najvišje ravni financiranja, da bi bil program privlačnejši za večje organizacije in mreže.

Poleg tega so tudi priporočili, da se določi minimalni znesek, ki ga gostiteljske organizacije plačajo svojim partnerjem/organizacijam pošiljateljicam, na primer za organizacijo priprav, usposabljanj ali drugih aktivnosti.

Jasno je, da so potrebni bolj centralizirani razpisi, da se izkoristi potencial evropskih organizacij in mrež v programu. Te organizacije so pozvale k dodelitvi posebnih centraliziranih nepovratnih sredstev, ki bi jih upravljala EACEA, da bi se lahko same in njihove mreže prijavile za posamezne prostovoljske in solidarnostne projekte. Od takih organizacij in mrež, ki so vseevropske narave, se ne bi smelo zahtevati, da v centraliziranih vlogah za nepovratna sredstva dokazujejo svoj lokalni vpliv.

Nacionalne agencije vloge obravnavajo na različne načine, kar dodatno prispeva k proračunskim težavam. Večjo prožnost je treba zagotoviti tudi z možnostjo, da nacionalne agencije prenesejo neporabljena sredstva, in sicer v okviru omejitev, ki jih določajo finančne uredbe.

Na splošno je jasno, da je treba programu zagotoviti ustrezna finančna sredstva za sprejem velikega števila udeležencev ter za okrepitev njegovih aktivnosti in podpore.

7. Sklep

Po le treh letih izvajanja programa se je treba osredotočiti na spremljanje, izpostavljanje težav

in vrednotenje prvih rezultatov. Evropska solidarnostna enota je edinstven evropski program za prostovoljske in solidarnostne projekte. Ker pa gre za sorazmerno nov program, ima kot tak tudi številne pomanjkljivosti na več področjih.

Za ocenjevanje izvajanja in uspešnosti celotnega programskega obdobja 2021–2027 je še prezgodaj. Prihodnji vmesni pregled večletnega finančnega okvira naj bi bil zaključen do konca leta 2024, pri čemer bodo v njem preučena zgoraj omenjena problematična področja programa, ki bodo ob posvetovanju z vsemi zainteresiranimi stranmi tudi ustrezno obravnavana.

Za naslednje programsko obdobje bi bilo treba razmisliti tudi o več novih vidikih, kot so možnost izbire in kombiniranja prostovoljstva, spletno/kombinirano prostovoljstvo, bolj vključujoč in prožen ter manj birokratski pristop.

Evropska solidarnostna enota ima potencial, da postane najuspešnejše orodje EU za solidarnost in prostovoljstvo. Za to bo potreben predvsem zadosten proračun, ki bo omogočil izpolnitev pričakovanj in zadostitev povpraševanju.

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o izvajanju programa Evropske solidarnostne enote za obdobje 2021–2027 (2023/2018(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti členov 165(4), 166(4) in 214(5) Pogodbe,

– ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

– ob upoštevanju Konvencije OZN o pravicah invalidov, ki jo je EU ratificirala leta 2010,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/888 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Evropska solidarnostna enota ter razveljavitvi uredb (EU) 2018/1475 in (EU) št. 375/2014[1],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/817 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2021 o vzpostavitvi programa Erasmus+, programa Unije za izobraževanje in usposabljanje, mladino ter šport, ter o razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1288/2013[2] (Erasmus+),

– ob upoštevanju Izvedbenih smernic: Strategija programov Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota za vključevanje in raznolikost, objavljenih 29. aprila 2021,

– ob upoštevanju priporočila Sveta z dne 5. aprila 2022 o mobilnosti mladih prostovoljcev v Evropski uniji[3],

– ob upoštevanju resolucije Sveta in predstavnikov držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, z dne 5. junija 2019 o določitvi smernic za upravljanje dialoga EU z mladimi – strategija Evropske unije za mlade 2019–2027[4],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 11. decembra 2019 o evropskem zelenem dogovoru (COM(2019)0640),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. marca 2020 z naslovom Unija enakosti: strategija za enakost spolov za obdobje 2020–2025 (COM(2020)0152),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 1. julija 2020 z naslovom Program znanj in spretnosti za Evropo za trajnostno konkurenčnost, socialno pravičnost in odpornost (COM(2020)0274),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 18. septembra 2020 z naslovom Unija enakosti: akcijski načrt EU za boj proti rasizmu za obdobje 2020–2025

[1] UL L 202, 8.6.2021, str. 32.
[2] UL L 189, 28.5.2021, str. 1.
[3] UL C 157, 11.4.2022, str. 1.
[4] UL C 189, 5.6.2019, str. 1.

(COM(2020)0565),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 z naslovom Akcijski načrt za digitalno izobraževanje 2021–2027 – Novi temelji za izobraževanje in usposabljanje v digitalni dobi (COM(2020)0624),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 o uresničitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 (COM(2020)0625),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 24. novembra 2020 z naslovom Akcijski načrt za integracijo in vključevanje za obdobje 2021–2027 (COM(2020)0758),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 3. decembra 2020 o akcijskem načrtu za evropsko demokracijo (COM(2020)0790),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 4. marca 2021 z naslovom Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic (COM(2021)0102),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 24. marca 2021 z naslovom Strategija EU o otrokovih pravicah (COM(2021)0142),

– ob upoštevanju Sklepa (EU) 2021/2316 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. decembra 2021 o evropskem letu mladih (2022)[5],

– ob upoštevanju Sklepa (EU) 2023/936 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 10. maja 2023 o evropskem letu spretnosti[6],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 15. septembra 2020 o učinkovitih ukrepih za bolj „zelena“ programa Erasmus+ in Ustvarjalna Evropa ter evropsko solidarnostno enoto[7],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. februarja 2021 o vplivu covida-19 na mlade in šport[8],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 6. aprila 2022 o izvajanju ukrepov državljanske vzgoje[9],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. maja 2022 o vzpostavitvi evropskega izobraževalnega prostora do leta 2025 – mikrokvalifikacije, individualni izobraževalni računi in učenje za trajnostno okolje[10],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 23. junija 2022 o izvajanju ukrepov za vključevanje v okviru Erasmus+ 2014–2020[11],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 13. septembra 2022 o posledicah ustavitve vzgojno-izobraževalnih, kulturnih in športnih dejavnosti zaradi COVID-19 za otroke in

[5] UL L 462, 28.12.2021, str. 1.
[6] UL L 125, 11.5.2023, str. 1.
[7] UL C 385, 22.9.2021, str. 2.
[8] UL C 465, 17.11.2021, str. 82.
[9] UL C 434, 15.11.2022, str. 31.
[10] UL C 479, 16.12.2022, str. 65.
[11] UL C 32, 27.1.2023, str. 58.

mlade v EU[12],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 24. novembra 2022 o zapuščini evropskega leta mladih 2022[13],

– ob upoštevanju člena 54 Poslovnika ter člena 1(1)(e) sklepa konference predsednikov z dne 12. decembra 2002 o postopku pridobitve dovoljenja za pripravo samoiniciativnih poročil in priloge 3 k temu sklepu,

– ob upoštevanju mnenja Odbora za razvoj,

– ob upoštevanju poročila Odbora za kulturo in izobraževanje (A9-0000/2023),

A. ker je program Evropska solidarnostna enota samostojen program, zasnovan za odpiranje novih priložnosti za mlade, da lahko ti opravljajo prostovoljske aktivnosti na področjih, povezanih s solidarnostjo, ter za oblikovanje in razvoj solidarnostnih projektov;

B. ker bi morale solidarnostne aktivnosti imeti potencialno evropsko dodano vrednost, koristiti skupnostim ter spodbujati osebni, izobraževalni, družbeni, državljanski in poklicni razvoj udeležencev; ker prostovoljstvo znotraj in zunaj Unije pomeni bogato izkušnjo v okviru neformalnega in priložnostnega učenja;

C. ker učinki pandemije covida-19 niso vplivali na zanimanje za program, temveč se je z njimi poudaril njegov potencial in dokazal pomen sodelovanja mladih v solidarnostnih aktivnostih na terenu, vključno s kombiniranim prostovoljstvom;

D. ker je bila v okviru Evropske solidarnostne enote mogoča preusmeritev aktivnosti v podporo ljudem, ki bežijo iz Ukrajine, ter je bila uvedena posebna dejavnost politike za pomoč in podporo ukrajinskim beguncem;

E. ker so ukrepi za zagotavljanje kakovosti in podporni ukrepi bistveni za zagotavljanje visokokakovostnih prostovoljskih aktivnosti; ker se v zvezi s temi ukrepi pojavljajo številne težave; ker so uspešna in učinkovita orodja ključna za izvajanje programa;

F. ker je prepoznavnost programa še vedno sorazmerno majhna; ker se je izkazalo, da je bilo evropsko leto mladih leta 2022 edinstvena priložnost za večjo prepoznavnost programa;

G. ker naj bi se v okviru programa do leta 2027 zagotovile priložnosti za najmanj 185 755 mladih, pri čemer so bila do zdaj finančna sredstva dodeljena skoraj 43 000 mladim od skoraj 80 000 vseh, ki so predložili vlogo; ker se 85 % udeležencev Evropske solidarnostne enote prijavi za dolgoročne prostovoljske aktivnosti, prvotna ocena pa je bila 65 % udeležencev za dolgoročno prostovoljstvo in 35 % za kratkoročno prostovoljstvo;

H. ker je ena od glavnih prednostnih nalog politike vključevanje mladih z manj priložnostmi; ker je v letih 2021 in 2022 v to kategorijo spadalo skupno 14 060 udeležencev, pri čemer jih je bilo 8 622 od teh sprejetih v aktivnosti individualnega

[12] UL C 125, 5.4.2023, str. 44.
[13] UL C 167, 11.5.2023, str. 83.

prostovoljstva, 5 438 pa v aktivnosti skupinskega prostovoljstva;

I. ker je povpraševanje po programu tako veliko, da finančna sredstva, ki so mu bila dodeljena, niso zadostna, to pa močno vpliva na sodelovanje mladih in število projektov, ki prejmejo finančna sredstva;

J. ker skupni proračun v višini 1,033 milijarde EUR za obdobje 2021–2027 temelji na pavšalnih zneskih in ni primeren za obvladovanje velikega povpraševanja, naraščajočih življenjskih stroškov, visokih stopenj inflacije in drugih izzivov;

1. opozarja Komisijo, države članice, nacionalne agencije in prostovoljske organizacije, naj program Evropske solidarnostne enote izvajajo in razvijajo v skladu z ukrepi in aktivnostmi, ki so zanj določeni, hkrati pa pomagajo poenostaviti postopke in povečati njegovo prepoznavnost;

2. poziva Komisijo in nacionalne agencije, naj okrepijo redno izmenjavo najboljših praks, izboljšajo skupno razumevanje programskih postopkov, poglobijo sodelovanje in izboljšajo promocijo programa; poudarja, da bi morali biti vse ustrezni deležniki vključeni v redna posvetovanja o zadevah, ki so v njihovi pristojnosti;

3. poziva Komisijo, države članice, nacionalne agencije in sodelujoče organizacije, naj pomagajo pri ozaveščanju o programu in njegovih posameznih sklopih, da bi še naprej razvijali njegovo blagovno znamko in dosegli več mladih, zlasti tistih z manj priložnostmi;

4. meni, da bi morali ob prihodnji 10. obletnici programa leta 2026 in s tem, da se leto 2025 razglasi za evropsko leto prostovoljcev, dodatno izboljšati prepoznavnost prostovoljstva in priložnosti za dejavno udejstvovanje mladih;

5. ugotavlja, da solidarnostni projekti vzbujajo manj zanimanja in so manj prepoznavni, zaradi česar je proračun neenakomerno porazdeljen; poziva Komisijo, nacionalne agencije in prostovoljske organizacije, naj spodbujajo kratkoročne aktivnosti;

6. ugotavlja, da se potrebe in družbeni trendi mladih spreminjajo; poziva Komisijo, naj preuči in razvije nove oblike prostovoljstva za naslednje programsko obdobje, kot je prostovoljstvo s krajšim delovnim časom, virtualno prostovoljstvo ali kombinirano prostovoljstvo, ter udeležencem in organizacijam zagotovi zadosten proračun;

7. meni, da so aktivnosti znotraj države še posebej pomembne za mlade z manj priložnostmi; poziva Komisijo, naj v naslednjem programskem obdobju zniža starostno omejitev in zmanjša obvezno minimalno število petih udeležencev na solidarnostni projekt za aktivnosti znotraj države po vzoru mladinskih aktivnosti v okviru programa Erasmus+;

8. priznava, da so podporne organizacije ključne za pripravo prostovoljcev, vendar ugotavlja, da je njihova vloga še vedno nejasna; poziva Komisijo, naj prizna in okrepi posebno podporno vlogo sodelujočih organizacij, tako da jim zagotovi finančne spodbude in določi, da je njihovo sodelovanje pri prostovoljskih dejavnostih obvezno;

9. pozdravlja vključujočo naravo programa in izvedbene smernice za njegovo strategijo za vključevanje in raznolikost; poziva Komisijo, naj razmisli o sprejetju prožnejšega in

bolj vključujočega pristopa k individualnemu prostovoljstvu, ki bi udeležencem omogočil, da izbirajo in kombinirajo države, področja aktivnosti in izkušnje, s čimer bi program postal bolj vključujoč;

10. poziva Komisijo, naj zagotovi, da digitalna orodja in sistemi, ki se trenutno uporabljajo za upravljanje in izvajanje programa, delujejo pravilno in v celoti, ter jo poleg tega poziva, naj nemudoma začne obravnavati vztrajne resne težave z orodji IT Evropske solidarnostne enote, ki so velika ovira ne le za sodelovanje manjših organizacij in mladih z manj priložnostmi, temveč tudi za sodelovanje različnih upravičencev; prav tako jo poziva, naj poenostavi postopek za uporabo orodij IT in omogoči njihovo dostopnost vsem skupinam ter naj orodja v zadostnem obsegu preizkusi, preden jih dejansko uvede; ugotavlja, da so se pri programu Erasmus+ in drugih programih, ki jih financira EU, pojavljale podobne težave z orodji IT;

11. poziva Komisijo, naj izboljša kakovost in obseg spletne jezikovne podpore za udeležence, vključi boljša orodja za razvrščanje in filtriranje v upravljanje napotitev in podporni sistem, poenostavi in skrajša postopek predložitve vlog za nov znak kakovosti, določi pogostejše roke in skrajša postopke za ponovno akreditacijo ter zmanjša upravno breme, povezano s tem;

12. poziva Komisijo in države članice, naj olajšajo razširitev vzajemnega priznavanja učnih izidov, doseženih v okviru prostovoljnih aktivnosti, tako da jih registrirajo v Europass in spodbujajo visokošolske ustanove, da za te aktivnosti podeljujejo kreditne točke v okviru evropskega sistema prenašanja in zbiranja kreditnih točk (kreditne točke ECTS);

13. poziva Komisijo in države članice, naj uvedejo posebno kategorijo vizumov za udeležence Evropske solidarnostne enote iz držav, ki niso članice schengenskega območja, saj jim gostiteljske organizacije ne morejo pomagati pri pridobivanju vizumov;

14. poziva Komisijo in države članice, naj Evropski solidarnostni enoti zagotovijo ustrezen proračun, s katerim se bo lahko program izvajal v obsegu, ki ustreza čedalje večjemu zanimanju zanj, in se bo omogočilo spopadanje z nepričakovanimi izzivi, kot so naraščajoča inflacija in višji življenjski stroški;

15. poziva Komisijo, naj obravnava druga proračunska vprašanja, kot so neskladja med nacionalnimi agencijami pri obravnavanju vlog, tako da uvede posebna centralizirana nepovratna sredstva, ki jih bo upravljala Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo ter bodo namenjena posameznim prostovoljskim in solidarnostnim projektom za evropske organizacije in mreže, priporoči najnižji znesek, ki ga morajo gostiteljske organizacije plačati svojim partnerskim/podpornim organizacijam, odpravi ali poveča trenutno zgornjo mejo financiranja za stroške koordinacije in zagotovi redno financiranje za imetnike znaka kakovosti za namene dolgoročnega finančnega načrtovanja; meni, da bodo s temi ukrepi organizacije in nacionalne agencije lažje zagotovile več priložnosti za mlade in bolje izkoristile potencial programa;

16. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, nacionalnim agencijam ter mladinskim in prostovoljskim organizacijam.

PRILOGA: SEZNAM SUBJEKTOV ALI OSEB, OD KATERIH JE POROČEVALKA PREJELA PRISPEVEK

Priprava tega seznama je povsem prostovoljna in je v izključni pristojnosti poročevalke. Poročevalka je pri pripravi osnutka poročila prejela prispevke od naslednjih subjektov ali oseb:

Subjekt in/ali oseba
Centre for European Volunteering
Network of European Voluntary Service Organisations
European Youth Forum
Erasmus Student Network
SALTO-YOUTH
Czech National Agency for International Education and Research
JUGEND für Europa, German National Agency
Gdansk Volunteer Centre
Compagnons Batisseurs
The Ecumenical Diaconal Year Network
COMECE